

3. Towards an effective, influential and inclusive social dialogue in Ukraine: The path to recovery and reconstruction 2025 / International Labour Office. Geneva : ILO, 2025. 48 p.

4. Познанська І. В., Подвальна Н. Е. Психофізіологічний стан HR-фахівців в екстремальних умовах праці: виклики, індикатори та управлінські рішення. Наукові інновації та передові технології. 2026. № 1 (53). С. 2040–2056.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-614-3-1-60>

РИЗИКИ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Посохов І. М.

*доктор економічних наук, професор,
професор кафедри економіки бізнесу і міжнародних економічних відносин
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»
м. Київ, Україна*

Ключові ризики для економіки – **продовження бойових дій** на території України. В даних умовах економічне відновлення має враховувати такі ризики і загрози [4, 5, 6].

1. **Проблеми з товарами критичного імпорту України:** паливо, енергетичні ресурси, ліки і медичне обладнання, добрива, окремі продовольчі товари. Серед існуючих проблем – переорієнтація на нові ринки імпорту, що обумовлено залежністю України від білоруських та енергоносіїв рф (60%); а також білоруських калійних добрив [7, 8, 9].

2. **Логістичні проблеми.** Порушення транспортної інфраструктури негативно впливає на експортний потенціал України та призводить до зниження обсягу експорту промислової та аграрної продукції, зокрема перевантаженість залізничного транспорту, втрата та блокування портів чорного та азовського моря, перевантаження митних пунктів пропуску автомобільного транспорту на кордоні. Актуальна проблема експорту продовольства з України [10, 11, 12].

3. **Гуманітарні проблеми населення,** зокрема обмеження на частині територій наближених до зони бойових дій доступу населення до води, соціальних продуктів харчування, послуг енерго та теплопостачання, медичної допомоги та послуг соціального захисту; масова внутрішня та зовнішня міграція. З початку бойових дій в Україні офіційно зареєстровано

понад 2,8 млн внутрішньо переміщених осіб (неофіційний показник може сягати 8 млн осіб). За песимістичними прогнозами, за умов продовження конфлікту 90% українців можуть опинитися за межею бідності.

4. Фінансові. Дефіцит фінансових ресурсів України, значна залежність від допомоги країн ЄС, США, Великобританії, Японії, Канади тощо, інфляційний та валютний ризик, збільшення дефіциту вітчизняного бюджету та зростання показника державного боргу.

5. **Проблеми ефективного розподілу коштів та матеріальних ресурсів** (ризик зростають в умовах перехідного періоду економічного відновлення). Україна має розробити та запровадити прозорі механізми розподілу бюджетних коштів з контролем за їх використанням. Враховуючи, що відновлення України за оцінками Кабміну потребуватиме понад €500 млрд (за оцінками Голови податкового комітету Верховної Ради **Д. Гетманцева – \$800 млрд**) [3], доступ до заморожених активів критично важливий для справедливого відновлення.

6. Війна та відповідні безпекові загрози є системним ризиком для вітчизняної економіки. Фінансування військових витрат обмежує витрати з державного бюджету на розвиток економіки України та потребує фінансових коштів міжнародних фінансових організацій та країн-партнерів. Попри прогрес реформ, дедалі частіше спостерігаються затримки – у виконанні Ukraine Facility Plan. Потрібна підтримка та розбудова децентралізованої відновлюваної енергетики як основи відбудови України [13, 14, 15, 16, 17].

7. Джерела фінансування бюджету України: міжнародна фінансова допомога та внутрішні фінансові резерви. Фінансові ресурси від донорів сприяють економічному відновленню країни, сприяють збереженню контрольованої ситуації на валютному ринку, а також є однією з передумов продовження валютної лібералізації. При цьому реалізація несприятливих сценаріїв збільшує виклики для державних фінансів та обмежує потенціал відновлення економіки. Уже зараз припускається додаткове збільшення бюджетних видатків на оборону. Фінансування додаткових потреб може вимагати від держави додаткового підвищення податкових надходжень і обмеження некритичних видатків.

8. Дефіцит зовнішньої торгівлі України негативно впливає на платіжний баланс і валютний ринок. Посилення боротьби з контрабандою, що дозволяє НБУ вживати заходи з обмеження відтоку капіталу у вигляді валюти на закупівлю імпортованих товарів.

9. Зовнішні виклики для України. Світове господарство та економіка України, відчувають вплив геополітичної напруги:

- блокада судноплавства в Ормузькій затоці створює загрози для міжнародної торгівлі нафтою та нафтопродуктами між країнами Близького Сходу та країнами Європи, Азії, Африки тощо;

- загострення регіонального конфлікту між на Близькому Сході;

– продовження торгових та санкційних війн, зокрема між США й Китаєм, між США, ЄС та рф.

10. Демографічні. Масова трудова та вимушена міграція з територій наближених до бойових дій, зменшення чисельності трудових ресурсів та зростання безробіття.

11. Інституційні. Ризик недосконалоості державних механізмів, необхідність швидкого впровадження відповідності європейським стандартам, що є викликом для відновлення України.

Література:

1. Ткаченко, С. (2024). ПОВОЄННЕ ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ, РИЗИКИ ТА ШЛЯХИ. *Економічні горизонти*, (2-3(28)), 4–13. [https://doi.org/10.31499/2616-5236.2\(28\).2024.300402](https://doi.org/10.31499/2616-5236.2(28).2024.300402). <http://eh.udpu.edu.ua/article/view/300402>

2. Козак К.Б., Лагодієнко Н.В., Мудрак Р.П., & Ларіна, Т.Ф. (2025). Трансформація інвестиційної політики під час війни та післявоєнного відновлення. *Здобутки економіки: перспективи та інновації*. (19). <https://doi.org/10.5281/zenodo.16751528>

3. Відбудова України після війни потребуватиме понад \$800 млрд – Гетманцев. URL : <https://sud.ua/uk/news/ukraine/350959-vosstanovlenie-ukrainy-posle-voyny-potrebuuet-bolee-800-mlrd-getmantsev>

4. Посохов І. М. Лукіна С. Ю. Реінжиніринг у міжнародному бізнесі. *Вісник Національного технічного університету "ХПІ" (економічні науки)* : зб. наук. пр. Харків : НТУ "ХПІ", 2023. № 3. С. 3–7.

5. Посохов І. М. Рябко М. Є. Вплив глобалізаційних процесів в світі на економіку України // Актуальні питання сучасної економіки : матеріали 15-ї Всеукр. наук. конф. за міжнар. участю, [15 листопада 2023 р.] / відп. ред. О. О. Непочатенко; Уман. нац. ун-т садівництва. Умань : УНУС, 2023. С. 266–268.

6. Посохов І. М., Чепіжко О. В. Підходи щодо забезпечення конкурентоспроможності України (на основі світового досвіду) // Парадигмальні зрушення в економічній теорії ХХІ ст. : матеріали 3-ї Міжнар. наук.-практ. конф., 2-3 листопада 2017 р. Київ : КНУ, 2017. С. 533–537.

7. Посохов І. М., Рябко М. Є. Проблеми участі України в міжнародній торгівлі послугами в умовах євроінтеграції [Електронний ресурс] // Світ наукових досліджень. Вип. 15 : матеріали Міжнар. мультидисциплін. інтернет-конф., м. Тернопіль, Україна м. Переворськ, Польща, 19–20 грудня 2022 р. Електрон. текст. дані. Тернопіль, 2022. С. 2.

8. Посохов І. М. Дослідження факторів ризиків корпорацій // *Бізнес Інформ*. 2012. № 8. С. 207–211.

9. Посохов І. М. Федоренко О. В. Діджиталізація світового ринку праці [Електронний ресурс] // Сучасні виклики і актуальні проблеми науки, освіти

та виробництва: міжгалузеві диспути : матеріали 23-ї міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., 10 грудня 2021 р. Електрон. текст. дані. Київ, 2021. С. 76–78.

10. Посохов І. М., Чепіжко О. В. Підхід щодо забезпечення конкурентоспроможності підприємств на основі ІТ-інновацій // Стратегія підприємства: підприємницький контекст : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 16-17 листопада 2017 р. Київ : КНЕУ ім. В. Гетьмана, 2017. 2 с.

11. Посохов І.М. Лукіна С.Ю. Макроекономічні проблеми інтеграції України до ЄС *Економіка. Фінанси. Право.* = *Economics. Finances. Law.* 2024. № 4. С. 69–72.

12. Посохов І. М., Чепіжко О. В. Науково-методичний підхід до вибору методу оцінки конкурентоспроможності продукції // Актуальні питання організації та управління діяльністю підприємств у сучасних умовах господарювання : електронне видання : зб. тез. доп. 6-ї Всеукраїнської наук.-практ. конф., 17 листопада 2016 р., м. Харків. [Харків : НАНГУ, 2016]. С. 225–227.

13. Посохов І. М., Чепіжко О. В., Падалка П. А. // Науково-методичні рекомендації з удосконалення конкурентоспроможності машинобудівного підприємства на підставі застосування інструментів ризик-менеджменту. *Економіка. Фінанси. Право* = *Economics. Finances. Law.* 2022. № 7. С. 5–8.

14. Посохов І. М., Ходирева О. О. Стрес-тестування як актуальний інструмент ризик-менеджменту сучасної банківської системи України // *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики* = *Financial and credit activity: problems of theory and practice* : зб. наук. пр. Харків : ХННІ УБС, 2018. Т. 1, № 24. С. 53–61.

15. Посохов І. М. Аналіз досліджень зарубіжних наукових шкіл ризик-менеджменту // *Маркетинг і менеджмент інновацій* = *Marketing and Management of Innovations.* 2013. № 4. С. 164–172.

16. Посохов І. М. Модель корпоративного управління України: становлення, особливості, основні напрямки подальшого розвитку // *Вістник Нац. техн. ун-ту "ХПІ"* : зб. наук. пр. Темат. вип.: Технічний прогрес та ефективність виробництва. Харків : НТУ "ХПІ", 2012. № 25. С. 175–183.

17. Посохов І. М. Операційні ризики: управління та основні напрями зниження // *Вісник економіки транспорту і промисловості* = *The bulletin of transport and industry economics* : зб. наук.-практ. ст. Харків : УкрДУЗТ, 2012. № 37. С. 229–233.